

2021–2022 MOKSLO METŲ GIMTOSIOS KALBOS (BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ, VOKIEČIŲ) MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO KALBĖJIMO DALIES POTEMĖS

BALTARUSIŲ KALBA

Самавызначэнне асобы

1. Лексічныя запазычанні. Ці неабходна “абараняць” ад іх мову?
2. Віртуальная прастора і праблема культуры пісьмовага маўлення і маўленчага этыкету.
3. Суіснаванне дзвюх норм беларускай мовы (“наркомаўка” і “тарашкевіца”) у сучасным грамадстве.
4. Беларуская паэзія па-літоўску.
5. Своеасаблівасць мовы, культуры, менталітэту жыхароў беларускага Палесся (на прыкладзе твораў беларускай літаратуры).
6. Літаратура беларускай эміграцыі ХХ ст.
7. Пераклады кніг Бібліі на старабеларускую мову – сведчанне нацыянальнага самавызначэння Ф. Скарыны.
8. Ці магчыма гарманічнае спалучэнне ў чалавеку эмацыянальнага і інтэлектуальнага пачаткаў? (Паводле апавядання М. Стральцова “Сена на асфальце”).

Чалавек і традыцыя

1. Мова вырастае з культуры і выражае яе. Пракаменціруйце гэтае сцверджанне.
2. Онімы як культураносныя знакі.
3. Традыцыі царкоўнага красамоўства ў творчасці Ф. Скарыны.
4. Уплыў польскай літаратуры на творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча.
5. Роля М. Багдановіча ва ўзбагачэнні тэм і форм беларускай літаратуры.
6. Беларуская нацыянальная кухня ў паэме Я. Коласа “Новая зямля”.
7. Культурная спадчына антычнасці ў беларускай літаратуры.
8. “Гістарычная школа” У. Караткевіча ў сучаснай беларускай прозе.

Чалавек у віхуры гісторыі

1. Моўная палітыка ў Беларусі да 1930-х гадоў.
2. Першая легальная беларуская газета і яе моўныя і графічныя асаблівасці.
3. Сучасная беларуская літаратурная мова і асаблівасці мовы (вуснай і пісьмовай) беларускага замежжа.
4. Багацце вобразнай палітры лірыкі Н. Арсенневай.
5. “Студэнцкая думка” – грамадска-палітычны, навуковы і літаратурны часопіс Беларускага студэнцкага саюза.

6. Лозунг “У рожкі са старымі” (літаратурны рух 20-х і 80-х гадоў XX ст. Што агульнага?).
7. Алесь Гарун – паэт і змагар-адраджэнец.
8. Абарона ўнутранай свабоды чалавека ў апавяданнях У. Караткевіча.

Чалавек у свеце каштоўнасцей

1. Распрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі ў 1920-я гады.
2. Беларуская мова ў XXI ст.: асаблівасці развіцця і функцыянавання.
3. Стылістычная дыферэнцыяцыя лексікі.
4. Беларускі маўленчы этыкет у параўнанні з этыкетам іншых народаў свету.
5. Сатырычны характар драматургіі К. Крапівы.
6. Як мяняецца ацэнка творчасці пісьменніка ў залежнасці ад эпохі? Прыкладзіце прыклады.
7. Матыў дома-гнезда ў творчасці М. Стральцова.
8. Сэнс жыцця для герояў п’есы А. Дударова “Вечар”.

Чалавек сярод людзей

1. Асноўныя функцыі мовы ў грамадстве.
2. Праблема натуральных правоў чалавека ў выданнях Ф. Скарыны.
3. *Творцы не саборнічаюць паміж сабой. Творцы асягаюць далечыню. У кожнага творцы – свой адметны шлях.* Пракаменціруйце гэтыя словы А. Разанава.
4. *Выйсці за межы свайго свету дапамагае веданне веданне другой мовы, другой культуры.* Ці згодны вы з гэтым сцверджаннем? Аргументуйце свой адказ.
5. Паразважайце, чаму літаратурны крытык В. Шынкарэнка раман “Хрыстос прыязмліўся ў Гародні” назвала *караткевічаўскім Евангеллем*?
6. Беларускія прыказкі і прымаўкі пра сям’ю.
7. Вобраз жанчыны і моўныя сродкі яго стварэння ў паэзіі Я. Янішчыц.
8. *Рыторыка – мастацтва знаходзіць магчымыя спосабы пераканання адносна любога прадмета* (Арыстоцель). Раскрыйце сэнс гэтага выказвання.

LENKŲ KALBA

W poszukiwaniu tożsamości

1. Sytuacja językowa we współczesnej Litwie: język państwowy, języki mniejszości narodowych i języki obce.
2. Małopolska – kolebką kultury młodopolskiej.

3. Okres wileńsko-kowieński w życiu i twórczości Adama Mickiewicza.
4. Świat według Schulza. Rozwiń temat na przykładzie twórczości pisarskiej i plastycznej Brunona Schulza.
5. Maksimum treści w minimum słów – poetycki projekt Krystyny Miłobędzkiej.
6. Problem utraty domu, swojego miejsca, swojej przynależności. Rozwiń temat na podstawie wybranych utworów literackich.
7. Czy współczesna młodzież może odnaleźć w literaturze pięknej autorytety i wzorce postępowania? Uzasadnij swój sąd.
8. Współczesne polskie życie literackie i kulturalne na Litwie. Omów temat na wybranych przykładach.

Człowiek i tradycja

1. Ślady kultury szlacheckiej w polskich frazeologizmach i przysłowiaach.
2. Mitologia – niewyczerpane źródło inspiracji artystycznej. Omów temat na wybranych przykładach z literatury i sztuki.
3. Świat ballad B. Leśmiana i A. Mickiewicza. Wskaż podobieństwa i różnice, omawiając wybrane utwory.
4. *Naród bez przeszłości, bez tradycji, bez kultury nie jest szanowany przez nikogo*. Rozwiń myśl kardynała Stefana Wyszyńskiego, przywołując różne przykłady z literatury i rzeczywistości.
5. Polemizowanie z tradycją w wybranych dziełach literackich.
6. Tradycje chrześcijańskie – nieodłączną częścią wizerunku narodu polskiego. Znajdź potwierdzenie tej tezy w różnych utworach literackich.
7. *Doszukać się orła...* (H. Mażul). Odwoływanie się do tradycji oraz symboli polskich i litewskich w twórczości poetów polskich na Litwie.
8. Architektura sakralna Twojego regionu. Przedstaw historię, architekturę oraz wystrój wybranego kościoła.

Człowiek w wirze historii

1. Zapożyczenia w dziejach języka polskiego. Podaj różne przykłady, ukazując kontekst historyczny ich pojawienia się w polszczyźnie.
2. Złoty wiek kultury polskiej. Omów jego znaczenie dla rozwoju języka polskiego.
3. Piotr Skarga. Działalność i twórczość pierwszego rektora Uniwersytetu Wileńskiego.
4. Wizja apokalipsy spełnionej w twórczości Tadeusza Gajcego.
5. Józefa Ignacego Kraszewskiego walka czynem i piórem. Przedstaw fakty z życiorysu i bogatej twórczości literackiej pisarza.
6. *Inny świat* G. Herlinga-Grudzińskiego – opis totalitaryzmu i osobniczych doświadczeń łagrowych.
7. Od Homera do Tokarczuk. Dlaczego powieść historyczna nadal nie traci na popularności?

8. *Chciałem zdobywać widzów rozmachem, bogactwem i wyrazistością filmowych wizji. Szczególnie fascynowała mnie historia. Obrazy historii Polski i Polaków w twórczości reżyserskiej Jerzego Hoffmana.*

Człowiek w świecie wartości

1. Typy błędów leksykalnych i ich przyczyny.
2. Język angielski jako współczesna *lingua franca*. Omów rolę języka angielskiego w różnych dziedzinach życia.
3. Legenda jako alegoria. Omów rolę legend przytoczonych w powieściach E. Orzeszkowej *Nad Niemnem* i B. Prusa *Lalka*.
4. Świat wartości bohaterów literackich Stefana Żeromskiego.
5. *Kiedy zło triumfuje, dobro się utaja, gdy dobro się objawia, zło czeka w ukryciu* (W. Szymborska). Omów motyw walki dobra ze złem na wybranych przykładach literackich.
6. Różne oblicza bohaterstwa. Omów temat na wybranych przykładach literackich i innych tekstach kultury.
7. Pieniądz – wartość czy antywartość? Rozważ zagadnienie, odwołując się do wybranych przykładów z literatury, sztuki i rzeczywistości.
8. Różne modele rodziny przedstawione w utworach literackich.

Człowiek wśród ludzi

1. Kultura zachowania językowego – wyrazem kultury osobistej oraz szacunku wobec innego człowieka.
2. Fake newsy, postprawda i manipulacja językowa w mediach.
3. *Łzy nie są oznaką naszej słabości, lecz tym, że nasze serce nie stało się pustynią* (M. Konopnicka). Postawa zaangażowania społecznego w życiu i twórczości pisarki.
4. Analizując wybrane teksty utworów Jacka Kaczmarskiego, przedstaw i omów obecne w nich wizerunki znanych ludzi.
5. Rozważ temat samotności człowieka wśród ludzi na przykładzie wybranych utworów literackich i rzeczywistości.
6. Bohater romantyczny nieromantycznych czasów. Omów zagadnienie kreacji bohatera romantycznego na podstawie wybranych utworów z różnych epok.
7. Bohaterowie literaccy z przysięgą Hipokratesa. Odwołując się do wybranych przykładów, omów ich stosunek do zawodu lekarza.
8. Tematyka Holokaustu w kinematografii polskiej. Przedstaw najbardziej znane produkcje filmowe.

RUSU KALBA

В поисках себя

1. Плюсы и минусы дистанционного обучения. Может ли интернет заменить учителя? Каким он должен быть – современный учитель?
2. «Если хочешь победить весь мир, победи себя», – писал Ф. М. Достоевский в романе «Бесы». Как на примере своих героев писатель убеждает нас в необходимости такой победы?
3. Герой современной постмодернистской литературы, каким вы себе его представляете (на примере 2–3 произведений).
4. Книги, которые помогли вам понять мир и себя.
5. «Зачем спрашивать? Зачем сомневаться в том, чего нельзя не знать? Зачем говорить, когда нельзя словами выразить того, что чувствуешь?» Что поняли вы о любви, читая роман Л. Н. Толстого «Война и мир»?
6. Особенности поэтического дара Фёдора Тютчева. Поэзия Ф. И. Тютчева в музыке.
7. Мир фэнтези в современной литературе. Почему молодёжь любит читать фантастику? Представьте 2–3 аннотации к любимым фантастическим произведениям.
8. Какую пьесу вы бы назвали «комедией на все времена»? Аргументируйте свой ответ, опираясь на текст и мнение критиков.
9. Антиутопия в литературе XX века.
10. Словарь моих ровесников. Как бы сегодня звучали письма Татьяны и Онегина?

Человек в водовороте истории

1. Вильнюсский университет и его знаменитые выпускники.
2. Памятник «Тысячелетие России» в Великом Новгороде. Почему на этом памятнике почётное место занимают и величественные фигуры литовских князей: Гедиминаса, Альгирдаса, Витаутаса, Кястутиса?
3. «Война – это ужасно, – писал Л. Н. Толстой. – Какие такие интересы могут быть, чтобы служить оправданием убийству?» Кто из современных авторов выступает против бесчеловечности войны вслед за Толстым?
4. «Окопная правда» в произведениях Константина Воробьёва. Как этот автор связан с Литвой?
5. «Вильнюс и Литва на страницах романа-эпопеи Л. Н. Толстого «Война и мир».
6. «Что нового покажет мне Москва?» Москва в произведениях А. С. Грибоедова, А. С. Пушкина и Л. Н. Толстого.
7. Архаизмы и историзмы в стихах поэтов Серебряного века как отражение их восприятия мира и понимания истории.
8. «Рукописи не горят!» Роман М. А. Булгакова «Мастер и Маргарита» и его главные герои в водовороте истории.

9. Портреты Ф. М. Достоевского в работах художников разных направлений и стилей. Какой из портретов, по вашему мнению, лучше отражает личность писателя?
10. Выдающиеся русские Литвы, их вклад в развитие культуры Литвы.

Человек в мире ценностей

1. «Красота спасёт мир»...? Стоит ли современным школьникам изучать творчество Ф. М. Достоевского? Почему?
2. «Я избран королём поэтов...» Победители конкурса на звание «Короля поэтов» в эпоху Серебряного века – какими мы их воспринимаем сегодня?
3. Виртуальная экскурсия: «Вильнюс литературный».
4. Лирика Н. Рубцова и картины И. Левитана как пример трепетного отношения к вечным ценностям.
5. Русские песни и романсы на страницах произведений классиков.
6. Юргис Балтрушайтис, Кипрас Пятраускас и Микалоюс Константинас Чюрлёнис как представители Серебряного века.
7. «...после прочтения их легко дышится, легко верится, тепло чувствуется...» (М. Е. Салтыков-Щедрин о произведениях И. С. Тургенева). Покажите, как в произведениях И. С. Тургенева раскрываются идеал национальной красоты и «духовная память поколений».
8. Ирония как одна из граней поэтического таланта А. С. Пушкина.
9. Музыка в романе Л. Н. Толстого «Война и мир».
10. «Деревя вы мои, деревья...» Образы деревьев в русской поэзии и прозе.

Человек среди людей

1. «А граф Толстой, которого я писал, интересный человек, даже удивительный... На гения смахивает», – писал художник А. Н. Крамской. В чём ценность нравственных уроков гения Л. Н. Толстого для молодого человека сегодня?
2. Эпистолярный жанр. От берестяных грамот и философских писем классиков до современных SMS. Что мы приобрели и что утратили в этой эволюции?
3. «Кто я? Я поконченный человек, больше ничего.» В чём загадка образа Порфирия Петровича в романе Ф. М. Достоевского «Преступление и наказание» и почему его называют «рупором авторской позиции»?
4. Петербург Ф. М. Достоевского в юбилей писателя. Как литературный мир отметил юбилей Достоевского в 2021 году?
5. Татьяна Ларина и Наташа Ростова – любимые героини Пушкина и Толстого. Чем и сегодня привлекают читателей эти персонажи?
6. Маргарита и другие герои романа М. А. Булгакова «Мастер и Маргарита» в одноимённом сериале В. В. Бортко.
7. Памятники литературным героям. Почему ставят памятники вымышленным персонажам? Какие памятники и каким литературным персонажам поставили бы вы и почему?

8. Проблемы молодёжи в современной литературе.
9. Пословицы и поговорки, наиболее часто используемые сегодня в русской и литовской речи: синонимичность, аналогия, соответствия. Тема семьи в пословицах и поговорках.
10. Маркучяй как ключ к знакомству с жизнью и творчеством А. С. Пушкина. Культурно-просветительская деятельность музея-усадьбы Маркучяй.

VOKIEČIŲ KALBA

Identitätssuche

1. Jugendsprache als Ausdruck der Identität.
2. Das erste schöngeistige Werk in litauischer Sprache „Metai“ von K. Donelaitis.
3. Probleme der Gegenwart in Max Frisch's Dramen.
4. Sprache und Identität.
5. Kulturelle *Globalisierung*. *Angst vor dem Identitätsverlust*.

Menschen und Traditionen

1. Feste und Bräuche in Deutschland.
2. *Veränderungen im Wortschatz der deutschen Gegenwartssprache*.
3. Andere Länder, andere Sitten. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
4. Globalisierung und Traditionen.
5. Litauische Sitten und Bräuche in der Volksdichtung.

Menschen und Geschichte

1. Preußisch-litauische Identität in Hermann Sudermann's „Litauischen Geschichten“.
2. Thomas Mann in Litauen.
3. Krieg und Nachkriegszeit in den Werken deutscher Autoren.
4. Bedeutung der schriftlichen Denkmäler.
5. Litauische Geschichte in den literarischen Verfilmungen.

Werte in der Gesellschaft

1. Jeder ist sich selbst der Nächste. Stimmen Sie zu? Begründen Sie Ihre Meinung.
2. Arbeiten wir, um zu leben, oder leben wir um zu arbeiten?
3. Kafkas Josef K. sieht sich plötzlich in einen „Prozess“ verwickelt. Welche Grundsituation des Menschen wird in diesem Roman sichtbar?

4. Worauf beruht die literarische Bedeutung des Romans „Die Blechtrommel“ von Günter Grass?
5. Johann Wolfgang von *Goethe's Faust als strebender und irrender Mensch*.

Menschen miteinander

1. Das menschliche Miteinander in der Erzählung von Peter Bichsel „Der Milchmann“
 2. Der Klügere gibt nach. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
 3. Wie du mir, so ich dir. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
 4. *Bedeutung der Kommunikation*.
 5. Mehrsprachigkeit in der Gesellschaft.
-